

Tác động của khu công nghiệp đối với tăng trưởng kinh tế ở Đồng Nai và

NHỮNG BÀI HỌC KINH NGHIỆM

NHƯ HÙNG

NĂM trong vùng trọng điểm kinh tế phía Nam, có nhiều thuận lợi để phát triển công nghiệp, Đồng Nai đã chọn khu công nghiệp làm mô hình trọng điểm phát triển kinh tế của địa phương.

Các khu công nghiệp ở Đồng Nai ra đời đã trở thành địa điểm quan trọng trong việc thu hút nguồn vốn đầu tư trong nước và đầu tư trực tiếp nước ngoài; tạo động lực lớn cho quá trình tiếp thu công nghệ, chuyển dịch cơ cấu kinh tế và phân công lại lao động phù hợp với xu thế hội nhập kinh tế quốc tế; thúc đẩy tăng trưởng công nghiệp, chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa, góp phần nâng cao năng lực cạnh tranh của nền kinh tế. Phát triển khu công nghiệp cũng thúc đẩy việc hình thành và phát triển các đô thị mới, phát triển các ngành công nghiệp phụ trợ và dịch vụ, tạo việc làm cho người lao động, góp phần đào tạo phát triển nguồn nhân lực, xây dựng kết cấu hạ tầng kinh tế - kỹ thuật, ổn định chính trị và trật tự an toàn xã hội.

Khu công nghiệp – sức hút mạnh mẽ các dự án đầu tư

Trong quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế - xã hội ngay từ những năm đầu của thập niên 90 thế kỷ XX, Đồng Nai đã quy hoạch phát triển

17 khu công nghiệp với diện tích 7.704 ha. Đến năm 2004 đăng ký bổ sung thêm 9 khu công nghiệp với diện tích tăng thêm 3.070 ha. Dự kiến đến năm 2010, Đồng Nai phát triển 32 khu công nghiệp tập trung với diện tích khoảng 11.000 ha. Nếu so sánh với hệ thống khu công nghiệp cả nước thì số lượng khu công nghiệp của Đồng Nai chiếm 15%, diện tích chiếm 24%, số dự án chiếm 21%, vốn đầu tư chiếm đến 39% và lao động

chiếm 34%. So với 35 tỉnh, thành có khu công nghiệp, Đồng Nai có số lượng, diện tích khu công nghiệp nhiều nhất, tốc độ phát triển nhanh nhất, khu công nghiệp thu hút vốn đầu tư, số dự án và số lao động lớn nhất...

Việc phát triển khu công nghiệp đã thu hút mạnh mẽ các dự án đầu tư, tính đến cuối năm 2004, Đồng Nai có 600 giấy phép đầu tư nước ngoài với vốn 7,16 tỉ USD. Hiện có 24 quốc gia đầu tư vào Đồng Nai. Ngành nghề chủ yếu là công nghiệp và xây dựng chiếm tỷ lệ 98%, nông - lâm nghiệp 0,6%, thương mại - dịch vụ 1,4%.

Thu hút đầu tư gia tăng qua từng thời kỳ, cụ thể đến cuối năm 1995, tổng số dự án đầu tư vào các khu công nghiệp là 69 dự án với tổng vốn 1,8 tỉ USD. Giai đoạn 1995 - 2000 thu hút 156 dự án tăng thêm 2,3 tỉ USD, đến giai đoạn 2000 - 2004 thu hút thêm 420 dự án, và thêm 2,7 tỉ USD.

Vốn đầu tư thu hút vào các khu công nghiệp tại Đồng Nai từ nhiều nguồn khác nhau, cả trong và ngoài nước. Trong đó, xét về tổng vốn đầu tư thì doanh nghiệp trong nước chiếm 6%, doanh nghiệp liên doanh chiếm 11%, doanh nghiệp 100% vốn đầu tư nước ngoài có tỷ trọng cao nhất (83%).

Trong cơ cấu vốn đầu tư theo quốc gia và vùng lãnh thổ liên tục nhiều năm liền, Đài Loan với tổng vốn đầu tư lớn nhất là 2,16 tỉ USD, chiếm tỷ trọng 33% tổng vốn đầu tư vào các khu công nghiệp Đồng Nai. Tiếp đến là Hàn Quốc và Nhật Bản...

Về cơ cấu vốn đầu tư theo ngành nghề rất đa dạng, với quy mô và trình độ công nghệ khác nhau, nhưng chủ yếu tập trung vào những ngành nghề có lợi nhuận cao và thời gian thu hồi vốn nhanh. Ngành giày da, dệt, may mặc có tỷ trọng vốn đầu tư cao nhất, với tổng vốn đầu tư đến năm 2004 là 2.618 triệu USD, chiếm tỷ trọng 38,5% tổng vốn đầu tư vào khu công nghiệp. Sau đó là ngành chế biến nông sản thực phẩm, ngành công nghiệp gia công cơ khí, lắp ráp hàng điện, điện tử gia dụng, ngành công nghiệp nhựa, sơn, hóa chất, phân bón...

Kết quả sản xuất kinh doanh trong các khu công nghiệp Đồng Nai, tính theo tổng doanh thu tiêu thụ sản phẩm năm 2004 đạt 3.621 triệu USD. Doanh thu của ngành thực phẩm xếp thứ nhất trong các doanh nghiệp khu công nghiệp tỉnh Đồng Nai với 699 triệu USD, kế đến là ngành giày da với 549 triệu USD, ngành hóa chất với 365 triệu USD... Tuy xếp thứ ba về tổng vốn đầu tư vào khu công nghiệp, nhưng các doanh nghiệp Nhật Bản xếp thứ nhất về doanh thu tiêu thụ. Năm 2004, tổng doanh thu tiêu thụ của các doanh nghiệp Nhật Bản trên địa bàn tỉnh đạt 899 triệu USD, chiếm tỷ trọng 25% tổng doanh thu trong các khu công nghiệp.

Tổng kim ngạch nhập khẩu năm 2004 của các doanh nghiệp trên địa bàn các khu công nghiệp tỉnh Đồng Nai đạt 2.064 triệu USD. Ngành giày da có kim ngạch nhập khẩu năm 2004 là 393.6 triệu USD, đứng đầu trong các ngành có hoạt động nhập khẩu. Ngành điện tử xếp thứ hai với tổng kim ngạch nhập khẩu 304 triệu USD, dệt sợi xếp thứ ba với 227 triệu USD.

Tổng kim ngạch xuất khẩu trong các khu công nghiệp tỉnh Đồng Nai năm 2004 đạt 1.700 triệu USD. Trong đó, ngành giày da có kim ngạch xuất khẩu cao nhất, đạt 538 triệu USD,

ngành điện tử xếp thứ hai với 333 triệu USD, ngành dệt sợi xếp thứ ba với 166 triệu USD.

Tác động tích cực của khu công nghiệp đối với tăng trưởng và phát triển kinh tế tỉnh Đồng Nai

Thực tiễn cho thấy, qua gần 15 năm phát triển của khu công nghiệp đã có tác động thúc đẩy nhanh quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa của tỉnh Đồng Nai. Trước hết và rõ nét nhất là *góp phần quan trọng vào tăng trưởng kinh tế cao*. Trong giai đoạn 1991 - 2000, Đồng Nai vẫn liên tục giữ được tốc độ phát triển kinh tế, bình quân 12,9% năm. Đến giai đoạn 2001 - 2004, tốc độ tăng trưởng kinh tế (GDP) luôn đạt và vượt mục tiêu Nghị quyết Đại hội tỉnh Đảng bộ đề ra: năm 2001 tăng 11,2%, năm 2002 tăng 12,2%, năm 2003 tăng 12,9%, năm 2004 tăng 13,56% (mục tiêu bình quân 5 năm 2001 - 2005 tăng từ 10 - 12%. GDP bình quân đầu người đến năm 2004 đạt 699 USD.

Đặc biệt khu vực có vốn đầu tư nước ngoài đạt mức tăng trưởng rất cao (giai đoạn 1996 - 2000 là 30%, 2001 - 2004 là 19%). Đây là yếu tố quan trọng góp phần đưa tốc độ tăng trưởng kinh tế trên địa bàn đạt được như trên.

Phát triển khu công nghiệp đã góp phần *chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng công nghiệp, dịch vụ, nông nghiệp*. Kinh tế của Đồng Nai giai đoạn 1991 - 2004 không những tăng trưởng với tốc độ cao mà còn tạo ra sự chuyển dịch cơ cấu mạnh mẽ, từ cơ cấu kinh tế nông nghiệp là chủ yếu, chuyển vững chắc sang cơ cấu kinh tế công nghiệp và dịch vụ.

Nông nghiệp từ một nền kinh tế chủ đạo chiếm trên 50% GDP đã từng bước giảm dần tỷ trọng. Trong khi đó, tỷ trọng các ngành công nghiệp và xây dựng ngày càng tăng. Đến năm 2004, công nghiệp và xây dựng đã thay thế vị trí nông nghiệp, góp phần nâng cao năng suất lao động chung. Trên địa bàn đã hình thành cơ cấu kinh tế mới: công nghiệp - dịch vụ - nông nghiệp, với tỷ trọng tương ứng 57%, 26%, 17%, làm thay đổi về chất những điều kiện phát triển kinh tế - xã hội trong những năm tiếp theo.

Chuyển dịch cơ cấu kinh tế trong những năm qua, trên thực tế đã nâng cao đáng kể hiệu quả và sức cạnh tranh của nền kinh tế, nhất là khu vực có vốn đầu tư nước ngoài.

Phát triển khu công nghiệp còn góp phần làm chuyển dịch cơ cấu thành phần kinh tế. Chính sách phát triển nền kinh tế nhiều thành phần của Đảng và nhà nước đã tạo điều kiện cho các thành phần kinh tế phát triển mạnh, tạo sự chuyển biến trong cơ cấu thành phần của nền kinh tế. Trong khi kinh tế nhà nước, nhất là các doanh nghiệp nhà nước vẫn tăng trưởng khá thì khu vực kinh tế tư nhân và khu vực kinh tế có vốn đầu tư nước ngoài đã tăng trưởng mạnh, góp phần tạo nên sự chuyển dịch khá nhanh cơ cấu nền kinh tế.

Khu vực kinh tế nhà nước tuy giảm dần về tỷ trọng, nhưng vẫn nắm giữ các lĩnh vực then chốt của nền kinh tế. Khu vực công nghiệp ngoài quốc doanh đã có bước phát triển nhanh. Giai đoạn 1991 - 2000, liên tục tăng 25,5% và từ khi có Luật Doanh nghiệp đã tăng cao hơn: năm 2001 tăng đến trên 33% và năm 2004 tăng trên 38%. Khu vực có vốn đầu tư nước ngoài đã tăng lên đáng kể, chiếm 36% GDP. Riêng trong lĩnh vực công nghiệp, tỷ trọng của khu vực có vốn đầu tư nước ngoài khoảng 60%. Nhờ vậy, sức cạnh tranh của các sản phẩm trên địa bàn đã được nâng cao, thị trường trong, ngoài tỉnh được mở rộng.

Năm 2004, giá trị công nghiệp của 16 khu công nghiệp tỉnh Đồng Nai ước đạt 3.621 triệu USD, chiếm tỷ trọng trên 80% trong tổng giá trị ngành công nghiệp của tỉnh; 94% vốn đầu tư trong khu công nghiệp là đầu tư nước ngoài. Số liệu trên cho thấy các khu công nghiệp có vai trò rất lớn trong quá trình thúc đẩy công nghiệp hóa, hiện đại hóa trên địa bàn tỉnh Đồng Nai.

Phát triển khu công nghiệp đã đóng góp ngày càng lớn cho ngân sách nhà nước. Các dự án đã đầu tư vào các khu công nghiệp chiếm tỷ trọng lớn về số lượng, vốn đầu tư và thu nộp ngân sách chủ yếu là các doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài. Kết quả thu nộp ngân sách (thu nội địa) từ

năm 1992 đến nay tăng rất nhanh, năm 1992 thu 6,3 tỉ đồng, đến năm 2004 thu trên 1.300 tỉ đồng.

Ngoài ra, phát triển các khu công nghiệp đã tạo điều kiện cho Đồng Nai tiếp cận và từng bước nâng cao trình độ khoa học - công nghệ thế giới. Nhìn chung, sự phát triển các khu công nghiệp đã góp phần quan trọng trong việc nâng cao trình độ khoa học - công nghệ, đáp ứng bước đầu trong quá trình hội nhập kinh tế quốc tế.

Phát triển khu công nghiệp góp phần quan trọng vào công nghiệp hóa nông thôn. Với hơn 10.000 ha đất nông nghiệp được quy hoạch cho khu công nghiệp, các khu công nghiệp đã tạo ra một sự chuyển dịch cơ cấu từ nông nghiệp sang công nghiệp nhanh và rõ nét. Nhơn Trạch được coi là điển hình của cả nước về công nghiệp hóa nông thôn qua hình thức phát triển khu công nghiệp. Với 5 khu công nghiệp đang hoạt động và 4 khu công nghiệp được quy hoạch chờ phê duyệt của Chính phủ, Nhơn Trạch chuyển mình từ một huyện thuần nông trở thành một thành phố công nghiệp với các khu đô thị, khu thương mại lớn, kết cấu hạ tầng phát triển nhanh và ổn định.

Quá trình công nghiệp hóa nông thôn thông qua vai trò của khu công nghiệp được Tỉnh ủy, Ủy ban nhân dân tỉnh Đồng Nai tiếp tục triển khai thực hiện ở các huyện miền núi như: Định Quán, Tân Phú, Xuân Lộc, Cẩm Mỹ. Với sự hỗ trợ của nguồn vốn ngân sách, cộng với nhiều chính sách ưu đãi, quá trình phát triển của khu công nghiệp miền núi bước đầu đã có kết quả tốt, tiếp tục góp phần đẩy nhanh tốc độ công nghiệp hóa nông thôn trên địa bàn.

Một số bài học kinh nghiệm phát triển khu công nghiệp

Qua gần 15 năm phát triển khu công nghiệp, Đồng Nai bước đầu đã rút ra những bài học kinh nghiệm chính sau:

Một là, có chủ trương đúng, chính sách cởi mở. Cơ chế chính sách mới của Đảng và Nhà nước đã tạo ra khí thế sôi động trong lao động sản xuất kinh doanh, tạo điều kiện thu hút sự quan tâm đầu tư và kinh doanh của các nhà đầu

tư trong và ngoài nước. Quy chế khu công nghiệp do Chính phủ ban hành cùng với các luật hiện hành, nhất là Luật Doanh nghiệp, Luật Khuyến khích Đầu tư trong nước, Luật Đầu tư nước ngoài, bộ Luật Lao động, Luật Đất đai... đã tạo môi trường pháp lý tương đối rõ ràng và thông thoáng cho các doanh nghiệp hoạt động và bảo đảm công tác quản lý của Nhà nước. Đó là cơ sở quan trọng để Đồng Nai quy hoạch phát triển các khu công nghiệp nhằm thu hút đầu tư trong và ngoài nước theo quy hoạch.

Tỉnh ủy, Ủy ban nhân dân tỉnh đã sớm nhận thức lợi thế so sánh về vị trí địa lý, kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội của Đồng Nai so với các địa phương khác, nên đã sớm chọn khu công nghiệp là trọng điểm xây dựng phát triển kinh tế của địa phương.

Hai là, lựa chọn vị trí thích hợp cho quy hoạch phát triển các khu công nghiệp. Bài học thành công của Đồng Nai, chính là đã chọn vị trí đúng trong quy hoạch xây dựng khu công nghiệp. Xây dựng và kinh doanh hạ tầng khu công nghiệp, thực chất là kinh doanh bất động sản đất đai nên phải tuân theo quy tắc chung đã được thực tế kiểm nghiệm, đó là chọn đúng địa điểm, ở vị trí thuận lợi nhất về địa lý - kinh tế.

Việc quy hoạch phát triển các khu công nghiệp phải bảo đảm phát huy và khai thác mọi lợi thế so sánh của từng khu vực, bảo đảm đạt hiệu quả cao trong đầu tư phát triển công nghiệp, tạo động lực thúc đẩy chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng phát triển đồng bộ, bền vững. Quy hoạch chuẩn xác khu công nghiệp là yếu cầu khách quan bảo đảm cho khu công nghiệp phát triển và không ảnh hưởng xấu đến hoạt động của các khu kinh tế lân cận.

Ba là, ưu tiên cho việc đầu tư phát triển hạ tầng khu công nghiệp và khu dân cư cùng các công trình dịch vụ phục vụ khu công nghiệp.

Để thu hút đầu tư vào khu công nghiệp, tạo điều kiện thuận lợi cho nhà đầu tư trong việc triển khai nhanh dự án, ngoài các chính sách ưu đãi về mặt tài chính và quản lý thuận lợi của Nhà nước, kết cấu hạ tầng kỹ thuật các khu công

nghiệp đáp ứng yêu cầu của các nhà đầu tư có ý nghĩa rất quan trọng. Bởi lẽ, các dự án có thực thi được hay không, vốn của nhà đầu tư đưa vào có hoạt động hay không là tùy thuộc vào chất lượng kết cấu hạ tầng kỹ thuật của khu công nghiệp.

Sự thành công của khu công nghiệp còn phụ thuộc nhiều vào quy mô và phương thức đầu tư xây dựng các công trình hạ tầng khu công nghiệp. Việc chọn lựa doanh nghiệp đầu tư hạ tầng có năng lực tài chính và kinh nghiệm tiếp thị đầu tư có ý nghĩa quan trọng trong việc thu hút đầu tư vào khu công nghiệp.

Bốn là, cơ chế quản lý "một cửa, tại chỗ" là cơ chế giải quyết các công việc liên quan đến thủ tục hành chính cho doanh nghiệp khu công nghiệp, chỉ diễn ra một đầu mối. Hiện tại, các doanh nghiệp đầu tư vào khu công nghiệp, mọi công việc từ lúc tiếp nhận đến lúc giải quyết xong, chỉ diễn ra tại một cửa của Ban quản lý khu công nghiệp, còn việc phối hợp giữa các bộ phận chức năng trong bộ máy công quyền với nhau nhằm giải quyết công việc, là trách nhiệm của cơ quan nhà nước.

Cơ chế quản lý "một cửa, tại chỗ" đang được các doanh nghiệp, nhân dân và dư luận xã hội đồng tình ủng hộ. Chính phủ đã quyết định: từ năm 2004, cả nước giải quyết thủ tục hành chính theo cơ chế "một cửa, tại chỗ". Điều này cho thấy ưu thế và hiệu quả của cơ chế.

Năm là, coi trọng sự lựa chọn mô hình khu công nghiệp và lựa chọn dự án đầu tư. Hiện nay, Đồng Nai cũng như các địa phương khác đang nỗ lực thu hút đầu tư vào sản xuất công nghiệp, việc tạo mọi điều kiện thuận lợi để thu hút được thật nhiều dự án vào sản xuất công nghiệp là vấn đề hết sức quan trọng. Tuy nhiên, đây là yếu tố cần nhưng chưa đủ, để bảo đảm thành công của khu công nghiệp. Nếu tính tới sự phát triển ổn định và bền vững của khu công nghiệp, khi quy mô khu công nghiệp đã phát triển, việc chuyên hướng phát triển từ tăng trưởng chiều rộng sang phát triển chiều sâu là cần thiết. Do vậy, ngoài các khu công nghiệp tổng hợp cần chú trọng phát triển các khu công nghiệp chuyên ngành.

Lựa chọn dự án đầu tư vào khu công nghiệp là vấn đề có tính chất quyết định đối với việc phát triển các khu công nghiệp theo hướng bền vững. Thu hút các dự án có vốn đầu tư lớn, có hàm lượng công nghệ cao, đồng nghĩa với việc đẩy nhanh tiến trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

Sáu là, phải có môi trường đầu tư thuận lợi và hỗ trợ doanh nghiệp. Có môi trường đầu tư tốt cộng với uy tín rất quan trọng. Việc chăm sóc tốt các nhà đầu tư chính là mở ra cơ hội để đón nhận các nhà đầu tư tiềm năng mới. Vì thông thường, các nhà đầu tư mới có tâm lý sẽ tìm đến các khu công nghiệp đã có sẵn các nhà đầu tư đến trước, đặc biệt nếu là nhà đầu tư lớn, có uy tín, lấy đó làm cơ sở cho lòng tin về sự lựa chọn.

Do vậy, một trong các bài học thành công của Đồng Nai là đã tôn vinh doanh nghiệp. Các doanh nghiệp thuộc các thành phần kinh tế đầu tư vào Đồng Nai đều được tạo điều kiện thuận lợi để đầu tư. Một số giấy phép đầu tư được trao với những nghi thức buổi lễ long trọng. Đồng thời, thực hiện chính sách "Chính quyền đồng hành cùng doanh nghiệp", tích cực hỗ trợ tháo gỡ những khó khăn của doanh nghiệp, xem khó khăn của doanh nghiệp cũng chính là khó khăn của mình. Thường xuyên cải tiến thủ tục hành chính và dịch vụ công theo hướng công khai, tận tâm, minh bạch.

Bảy là, đào tạo bồi dưỡng nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu phát triển khu công nghiệp luôn là vấn đề cần thiết và cấp bách. Con người là nhân tố quyết định của mọi công việc. Xây dựng khu công nghiệp cũng như tiến hành công nghiệp hóa, hiện đại hóa cần có những con người tương ứng, đủ phẩm chất và năng lực đảm đương các công việc.

Phát triển nguồn nhân lực cần đồng bộ các mặt: giáo dục đào tạo, sử dụng và tạo việc làm. Chuẩn bị đồng bộ các loại cán bộ quản trị kinh doanh, cán bộ kỹ thuật, chuyên môn nghiệp vụ và đội ngũ công nhân lành nghề. Gắn công tác đào tạo với thị trường sức lao động. Tạo mối liên kết giữa Nhà nước, trường học và doanh nghiệp trong quá trình đào tạo tuyển dụng. □

XÂY VÀ CHỐNG...

(Tiếp theo trang 38)

đế quốc; Thứ hai là thói quen và truyền thống lạc hậu. Đây cũng là kẻ địch to, vì nó ngấm ngấm ngăn trở cách mạng tiến bộ; Thứ ba là chủ nghĩa cá nhân. Kẻ thù này nó ẩn nấp trong mỗi người chúng ta, là bạn đồng minh của hai kẻ địch kia.

Để chiến thắng các loại kẻ thù trên người cách mạng phải ra sức học tập chủ nghĩa Mác - Lê-nin để nâng cao trình độ nhận thức, hiểu biết thế giới, hiểu biết xã hội, có tinh thần và nghị lực vững vàng vượt qua thử thách, phải ra sức học tập các nghị quyết, đường lối của Đảng và chính sách của pháp luật Nhà nước để nắm vững chủ trương của Đảng, có quan điểm đúng đắn trong quá trình tổ chức, vận động nhân dân thực hiện nhiệm vụ cách mạng trong từng thời kỳ. Nhất là trong điều kiện hiện nay, khoa học - công nghệ phát triển như vũ bão, thời đại bùng nổ thông tin, mở cửa, hội nhập với thế giới, người lãnh đạo là cán bộ, đảng viên không thể không chăm chỉ học tập, nghiên cứu bồi bổ kiến thức, nắm bắt thông tin, tri thức mới để có căn cứ khoa học trong nhận thức giải quyết những vấn đề của cuộc sống đặt ra. Khắc phục bệnh lười học, lười đọc, lười nghe, lười suy nghĩ, chỉ bằng lòng với những gì mình đã có, bằng lòng với những kinh nghiệm sẽ dẫn đến bảo thủ, trì trệ, tụt hậu. Hồ Chí Minh nêu lên tính quy luật: người chăm học tập thì mau hiểu biết; người siêng nghĩ ngợi, tư duy thì nảy sinh nhiều sáng kiến. Cán bộ, đảng viên là những người lãnh đạo nhân dân phải là người hiểu sâu biết rộng; luôn có những sáng kiến mới có thể dẫn dắt phong trào, lãnh đạo nhân dân. Do đó, tất yếu cán bộ, đảng viên phải say mê học tập, học suốt đời, học nữa, học mãi như Lê-nin đã dạy; đồng thời, phải xác định rõ mục đích động cơ học tập như Hồ Chí Minh chỉ rõ học để làm việc, làm người, làm cán bộ; học để phụng sự Tổ quốc, phụng sự nhân dân. □